

KNJIŽNI DAR PROF. JOELA M. HALPERNA KNJIŽNICI ODDELKA ZA ETNOLOGIJO IN KULTURNO ANTROPOLOGIJO NA FILOZOFSKI FAKULTETI V LJUBLJANI

Maja leta 2004 je Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo organiziral enodnevni simpozij z naslovom *Joel Martin Halpern in njegovo slovensko gradivo*. Izkazalo se je, da se prof. dr. Joel M. Halpern, ki je bil na simpozij vabljen kot častni gost, zaradi osebnih razlogov seli in podarja, razdaja ali prodaja svojo bogato domačo knjižno zbirko raznim institucijam, s katerimi je v svojem plodnem raziskovalnem življenju tudi sodeloval. S posredovanjem asistenta dr. Jožeta Hudalesa je bil pripravljen del svoje zbirke odstopiti tudi knjižnici Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo.

Konec oktobra leta 2004 je iz Amhersta (ZDA) v Ljubljano z ladijsko pošto poslal šest paketov. Po nekaj mesecih, sredi februarja 2005, smo na Oddelek res dobili 147 knjig in separatov. Ker je šlo za precej obsežno donacijo, smo se na Oddelku pri vnašanju knjig v COBISS odločili za zunanjo pomoč. Od začetka maja 2005 so vse knjige inventarizirane in katalogizirane v sistemu COBISS in tako pripravljene za izposajo. V 90. letih prejšnjega stoletja se je precej razmahnilo preučevanje zgodovine zasebnih knjižnic in njihovih lastnikov. V ta namen je izšlo tudi precej priročnikov in seznamov historičnih bibliografij, ki dajejo raziskovalcem napotke, kako s pomočjo ex librisov, nalepk, vezav in vpisov identificirati njihovega nekdanjega lastnika. (Dular 1997, 419) Seveda gre v primeru donacije Joela M. Halperna za relativno novejšo knjigo, v glavnem iz 50., 60. in 70. let prejšnjega stoletja, kjer nam vezava ali tip papirja ne povesta kaj dosti. Lahko pa z gotovostjo trdimo, da je knjige večinoma kupoval ali pridobil kot dar, saj sta na zaščitnem listu ali naslovnici knjige zabeležena ali prodajna cena ali posvetilo avtorja. Večina knjig nosi njegov podpis ali žig z njegovim imenom. Nekatere pa imajo na notranji strani platnice prilepljen njegov ex libris.

Joel M. Halpern

Joel Halpern
Dept. of Anthropology
University of California
Los Angeles 24, Calif.

Ex libris v latinščini dobesedno pomeni »iz knjig oz. iz knjižnice«. Gre za napis na platnicah, zaščitnem listu ali naslovnici knjige, ki označuje lastništvo, zato mu vedno sledita ime in priimek lastnika knjige. Prvotno so vpisovali ex librise lastniki ali prepisovalci lastnoročno in jim včasih dodajali eno ali večbarvne okrase. Pozneje so namesto rokopisov uporabljali pečate ali reproducirane nalepke, ki so jih izdelovali v grafičnih tehnikah. Nalepke so bile pogosto okrašene, opremljene z gesli ali reprodukcijami znanih del grafične umetnosti. (Enciklopedija 1989, 85)

Študij provenience knjig nam lahko marsikaj pove tudi o interesih lastnika, obenem pa tudi o delih, ki so nanj vplivala. Če so v njih lastnikove pripombe, komentarji, kritične misli, lahko ugotavljamo njegove reakcije na ideje, ki jih knjiga prinaša. (Dular 1997, 419)

Iz podarjene zbirke je razvidno, da so lastnika zanimala predvsem vprašanja migracij, spreminjanja ruralnih skupnosti

¹ Joel Martin Halpern in njegovo slovensko gradivo. Ljubljana 2004. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo, 2.

pod vplivom modernizacije, spremembe na tradicionalnih področjih materialne kulture – arhitekture, agrarnih tehnik, bivalne kulture; socialne kulture – šeg, družinskega življenja, strukturah sorodstva, strukturah socialnih organizacij na podeželju in duhovne kulture – glasbe, slovstva, verovanja.¹ Kar dve tretjini knjig je s področja neevropske etnologije, od tega večina za območje Azije, delno pa tudi Amerike in Oceanije. Slaba tretjina pa pokriva območje ZDA in Evrope, predvsem Balkana.

Avtorji so različni – od klasikov evropske in neevropske etnologije in antropologije (Margareth Mead, Oscar Lewis, Jeremy Boissevain, Clifford Geertz, Marvin Harris, Roy A. Rappaport) do povsem poljudnih avtorjev.

Konec oktobra pa je knjižnica Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo prejela še eno donacijo prof. dr. Halperna, ki obsega približno 500 monografskih publikacij, separatov in člankov. Tudi v tem primeru se moram zahvaliti asistentu dr. J. Hudalesu, ki se je to poletje odpravil k prof. dr. Halpernu in iz

njegove zbirke odbral knjige, primerne za našo knjižnico. Knjižni dar prof. dr. Joela Martina Halperna je za našo knjižnico izjemna pridobitev, obogatitev in dopolnitev že obstoječe knjižne zbirke, za kar se mu lepo zahvaljujemo.

Viri in literatura:

DULAR, Anja 1997: David Pearson. Provenance research in book history. London, The British Library. V: Zgodovinski časopis let. 51, št. 3, 108.

ENCIKLOPEDIJA Jugoslavije 1983–1989. Zagreb; Ljubljana, Jugoslavenski leksikografski zavod; Mladinska knjiga.

Joel Martin Halpern in njegovo slovensko gradivo 2004. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo.

Datum prejema prispevka v uredništvo: 10. 11. 2005

Drugi članki ali sestavki/1.25

Suzana Kajba

OSEBNI UTRINKI TERENSKEGA DNEVNIKA

Prvi obisk v Gradencu pri Žužemberku, 8. april 2005

Pisal se je petek. Z dvema avtomobiloma smo se že zgodaj zjutraj odpeljali na terenske vaje v Gradenc pri Žužemberku. Najprej smo se ustavili na občini Žužemberk, kjer sta nam predsednik Turističnega društva in »jager« za morebitno postavitev razstave razkazala dvorano, v kateri se odvijajo razne prireditve in sestanki. Dvorana je v lasti lovske družine. Prišel je tudi predsednik lovske družine in povedal, da mora biti prošnja za odobritev oddaje tega prostora v namen razstave sklenjena na sestanku upravnega odbora. Sledilo je kosilo v osnovni šoli Žužemberk, nato pa smo se odpeljali v Gradenc, kjer smo v štirih skupinah hodili po terenu. V skupini sem bila z Lauro in Mojco. Pogovor smo pričele z informatorko št. 1. Intervju z njo in njenim sinom je potekal precej tekoče, saj sta bili kolegici na terenu že pred tem obiskom. Tema pogovora se je navezovala na kmetovanje v njeni družini in na družabno življenje Gradenčanov skozi čas. Sama sem večino časa molčala, le včasih sem posegla s kakim vprašanjem, kar je v meni povzročalo nemir, saj mi ni uspelo vzpostaviti uspešne komunikacije. Tako sta neprijetno vzdušje najverjetneje občutili tudi kolegici. Ampak če ne gre, ne gre. Pri najstarejši gospe v Gradencu smo se zadržale dobro uro in pol. Sodeč po mimiki obraza in njenih gestah je bila gospa med pogovorom malce nervozna. Ob koncu smo izvedele, da je že precej zamujala s kosilom za vso družino. Potemtakem si nismo izbrale primerne časa. Pogovor smo nadaljevale v sosednji hiši, in to z informatorjem št. 2, s precej zgovornim gospodom

srednjih let. Pri tej domačiji se je moj jezik nekoliko razvezal; razlika je bila očitna. Ugotovila sem, da moraš biti pri pogovoru sproščen in pozorno slediti besedam informatorja ter sproti kovati nova vprašanja. Z veseljem nam je posodil kopico predmetov za razstavo. Nekaj teh predmetov je bilo domačih, nekaj je bilo odvrženih na smetišču, od koder jih je informator prinašal, zbiral in hranil. Pogovore informatorjev smo posnele na diktafon, pri vsakem pa smo fotografirale tudi predmete. S tem se je del načrtovanega terenskega dneva zaključil. Začel se je spuščati mrak in na terenu smo ostali štirje študenti, ki smo obiskali še eno domačijo. Z zanimanjem smo namreč pričakovali »ramplanje«, kajti prejšnjič, ko so bili študentje na terenu, so jih Gradenčani povabili k udeležbi tega dogodka. Med tem časom se je gospodinja zelo potrudila in pripravila narezek. V pogovoru, ki ga je vodil Urh, »glavni« vodja naše študentske družine, je sodelovala skoraj vsa družina. Okoli sedmih zvečer se je pričelo »ramplanje«.

»Ramplanje« je navada, ob kateri se zberejo fantje z vasi in zaigrajo ter zapojejo pesem vsem Jožetom v vasi. Priprave so potekale pri prej omenjeni družini. Fantje in možje so prinesli svoja glasbila (harmonika, kitara, pokrovka, plastični kanister ...), da so se malo ogreli. Temu je sledil obhod od hiše do hiše. Pred vsako hišo, v kateri stanuje oseba po imenu Jože ali Jožica, smo se ustavili. Zapela smo pesem, vsi gostje smo jim čestitali in nato so nas povabili v kuhinjo. Na mizi je bil pripravljen narezek (domače jedi – salama, paradižnik, paprika, sir, kruh), pecivo in vino iz samorodne trte šmarnice. Urh in Jernej sta bila v tej družini kitarista, Mateja se je večje pogovarjala z možmi, sama pa sem prevzela vlogo fotografinje. Zadnji